

Malcolm Shepherd Knowles ve Erişkin Eğitimi

Malcolm Shepherd Knowles And Adult Education

B. Murat Yalçın¹, Mustafa F. Dikici¹, Esra Yalçın², Demet Bek¹

ÖZET

Malcolm Shepherd Knowles yirminci yüzyılın ikinci yarısında erişkin eğitimi konusunda önemli bir isimdir. Erişkin eğitimi ve erişkin eğitimi tarihi konusunda ilk yazıları o kaleme almıştır. Malcolm Knowles erişkin eğitimi ve öğrenimi konusunda kavramsal bir temel geliştirmeye çalışmış, biçimlendirdiği 'andragoji' terimi sıkça tartışılmış ve kullanılmıştır. Çalışmalarında eğitimcilerin doğrudan bilgi aktarıcı rollerinden sıyrılarak daha çok öğrenmeyi öğretmeleri ilkesini savunmuştur. Bu derlemede bu yazarın düşüncelerini özetlemeye çalıştık ve "Yaşam Boyu öğrenim: bir düşünce" adlı yazısını Türkçe olarak sunuyoruz.

Anahtar Kelimeler: Malcolm Knowles, Andragoji, Kendi kendine öğrenim

Malcolm Shepherd Knowles And Adult Education

ABSTRACT

Malcolm Shepherd Knowles was perhaps the central figure in the United States on adult education in the second half of the twentieth century. He wrote the first major accounts of informal adult education and the history of adult education in the United States. He attempted to develop a conceptual basis for adult education and learning. The notion of andragogy which he shaped was widely discussed and used. In his work he prompted the idea of reorienting the adult educators from a direct knowledge provider role to one of an educator who is a teacher on how to learn. In this review we tried to summarize Knowles' ideas about informal adult education, andragogy and self-direction. Also we present the translation of his article entitled 'Lifelong learning: A dream'.

Key words: Malcolm Knowles, Andragogy, Self-learning

¹ Yrd.Doç.Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Samsun
e-mail: myalcin@omu.edu.tr

² Uzm.Dr., Gazi Devlet Hastanesi, Nöroloji Kliniği, Samsun

Malcolm Shepherd Knowles (1913-1997) yirminci yüzyılın ikinci yarısında Amerika Birleşik Devletlerinde (ABD) erişkin eğitimi alanında belki de en önemli isimdir. Dr.Knowles 1935 yılından ölümüne kadar aralıksız erişkin eğitimi konusunda uygulayıcı ve yazar olarak çalışmıştır. Geride erişkin eğitimi ile ilgili 18 kitap ve 230'dan fazla makale bırakmıştır. ABD'de ilk kez gündelik erişkin eğitimi konusunu gündeme getirmiş ve erişkin eğitimi ve öğrenimi için kavramsal temel oluşturmayı denemiştir. Geliştirdiği 'andragoji' terimi (erişkin eğitimi) geniş ölçüde kullanılmış ve tartışılmıştır. Çalışmalarında eğitimcilerin doğrudan bilgi aktarıcı rollerinden sıyrılarak daha çok öğrenmeyi öğretmeleri ilkesini savunmuştur.

Montana'da 1913 yılında doğan Knowles mutlu bir çocukluk geçirdi. 1935 yılında Harvard üniversitesinden mezun olduktan sonra Massachusetts'de Ulusal Gençlik Yönetimi Kurumunda (National Youth Association NYA) iş buldu ve eğitimcilikle yakından ilgilenmeye başladı. Yerel işverenlerin çalışanlarda bulunmasını istediği yetenekleri, bu kuruma başvuran gençlere öğrettiği bir dizi kurs düzenledi. 'Erişkin Eğitiminin Anlamı' adlı kitabını bir nefeste bitirdiği, daha sonra kendisini kanatları altına alacak olan akıl hocası Eduard C. Lindeman ile bu sayede karşılaştı. 1940 yılında Boston Genç Erkek Hristiyan Birliğinde (Young Men's Christian Associations YMCA) erişkin eğitimi yöneticisi konumuna yükseldi. Bu evrede bir öğretmen olmaktansa öğrenimi kolaylaştıran bir eğitimcinin (fasilitatör) rolü konusunda sezgileri belirginleşmeye başladı. Doktorasını 1949 yılında tamamladı ve tez çalışması bir yıl sonra yayınladığı 'Gündelik Erişkin Eğitimi' kitabının temelini oluşturdu. Bir yıl sonra yeni kurulan ABD Erişkin Eğitimi Kurumuna (Adult Education Association of the United States) başkan oldu. 1952 ve 1954 yıllarında düzenlenen Ulusal Eğitim Laboratuvarlarına katıldı ve eşi ile birlikte bu kurslardan etkilenecek liderlik (1955) ve grup dinamikleri (1959) üzerine iki kitap yazdı. 1967 yılında bir çalıştay sonrasında Yugoslav bir eğitici olan Dusan Savicevic kendisine andragojiyi geliştirdiğini söyledikten sonra bu terim üzerinde yoğunlaştı. Daha sonraki yıllar boyunca erişkin eğitimi konusundaki tartışmaların hep merkezinde olmasını sağlayan kitaplar yazdı [örn: 'Erişkin Eğitiminin Modern Pratiği' (1970), 'Erişkin Öğrenici' (1973)]. 'Kendi Kendine Öğrenmek' 1975 yılında temel fikirlerini özetlediği son kitabı oldu. 1979 yılında emekli oldu ancak gönüllü kuruluşlarla çalışmayı hiç bırakmadı. 1997 yılında bir beyin kanaması sonucunda hayatını kaybetti.

Gündelik Erişkin Eğitimi

Bu terim, daha önceleri de kullanılıyordu, ancak Knowles'in 'Gündelik Erişkin Eğitimi' başlıklı kitabı bu konudaki literatüre önemli katkılar sağlamıştır. Knowles erişkin eğitiminde tutarlı ve ayrıntılı bir teori arıyordu. Bu kavramı toparlayabilmek için yaklaştığı en yakın terim 'gündelik' olmuştur. Kitabında Knowles bu konuya şöyle değinmekteydi:

'Çağımızın sorunları insan iletişimiyle ilgilidir ve çözümler ancak eğitimle bulunabilir. İnsan iletişimindeki beceri öğrenilmesi gereken bir beceridir ve evde, iş yerinde insanların bir araya gelebildiği her küçük grupta öğrenilir. Bu gerçek her bir erişkin grubunun liderini gerçek, özel ve açık yapar. Her erişkin grubu ne doğada olursa olsun demokrasinin bir laboratuvarı olmalı ve insanlar işbirliği yaparak öğrenme deneyimine sahip olmalıdır. Fikirler ve yaklaşımlar birincil olarak erişkinlerin özgürce etkileşim kurduğu çalışma, iş, ve oyun gruplarında oluşmalıdır. Bu gruplar demokrasimizin ana taşları olmalı ve hedefleri toplumumuzun hedeflerini oluşturmalıdır. Erişkin eğitimi en azından şu sonuçları sağlamalıdır;

Erişkinler kendilerini anlayabilecek yetiye sahip olabilmelidir. İhtiyaçlarını, motivasyonlarını, ilgilerini, kapasitelerini ve hedeflerini anlamalıdır. Kişiler kendilerini doğal ve nesnel değerlendirip kabul etmeli, ne olduklarına saygı duymalı ve daha iyisine ulaşmak için çabalamalıdır.

Erişkinler diğer bireylere karşı kabul, sevgi ve saygı içinde bir yaklaşım geliştirebilmelidirler. Bu tüm insan ilişkilerinin dayandığı noktadır. İnsanları tehdit etmeden fikirlerle mücadele ederken, kişileri ve fikirleri birbirlerinden ayırt edebilmelidirler. İdeal olarak bu yaklaşım, kabul edebilme, sevgi ve saygının ötesine geçerek empati ve diğerlerine yardım etme isteğine yönelmelidir.

Hayata karşı dinamik bir yaklaşım geliştirmelidirler. Değişim gerçeğini kabul ederek kendilerinin de her zaman değişeceğini kabul etmelidirler. Öğrenmek için her fırsatı değerlendirme alışkanlığı edinerek bunun sayesinde daha rahat öğrenebilmelidirler.

Davranışa karşı değil altta yatan nedenine yönelik reaksiyon vermeyi öğrenebilmelidirler. Problemlerin çözümleri belirtilerde değil nedenlerde yatmaktadır. Bunu fiziksel dünyada öğrendik ama üzücüdür ki insan ilişkilerinde öğrenmekten uzağız.

Kişiler karakterlerindeki ümit vaat eden potansiyel noktaları geliştirebilmek için gerekli becerilere sahip olmalıdırlar. Her insanın farkına varıldığında toplum ve kendi benliğiyle uyuşabilmesi için katkıda bulunacak bazı kapasiteleri vardır. Bu potansiyel noktaların geliştirilmesi için bir çok mesleki, sosyal, sanatsal ve benzeri beceriye ihtiyaç vardır.

Erişkinler insan deneyimindeki temel değerleri anlayabilmelidirler. Yaşadıkları dünyanın önemli düşünce, gelenek ve bilgi mirasının farkında olmalıdırlar. İnsanlığı bir araya getirip tutan değerleri anlayıp saygı duymalıdırlar.

Erişkinler toplumlarını anlayabilmeli ve sosyal değişimini sağlamakta becerili olmalıdırlar. Bir demokraside bireyler tüm toplumu etkileyecek kararlar verirler. Bu nedenle her bir fabrika işçisinin, satıcının, politikacının, ev kadının ve diğer bireylerin hükümet, ekonomi, uluslararası ilişkiler ve sosyal yaşamın diğer düzenleri konusunda bilgi sahibi olup, toplumun entelektüel bir parçası olması bir zorunluluktur’.

Andragoji

Andragoji terimini ilk olarak 1833 yılında bir Alman öğretmen, Alexander Kapp kullanmıştır. Daha sonra Lindeman bu terimi makalelerinde kullanmıştır. Knowles erişkinlerin çocuklardan farklı öğrendiklerine ve andragojinin geleneksel pedagojiiden farklı ilkeleri olduğuna inanıyordu. Bu modele göre kişi olgunlaştıkça bağımlılığı azalır ve kendi kendini yönetmeye başlar. Çocuklara göre erişkinlerin yararlanabilecekleri daha fazla sayıda deneyimleri vardır. Erişkinler problem merkezli öğrenirler. Bu noktada sosyal rolleri gereğince bir şeyi öğrenmeye hazır olduklarında ve öğrenmeleri gereken şeye acil ihtiyaçları varsa daha iyi öğrenirler. Son olarak erişkinler öğrenmek için kendi kendilerini motive ederler.

Knowles andragojiji erişkinlerin öğrenmelerine yardımcı olabilme bilimi ve sanatı olarak tarif etmişti. Andragoji, erişkin öğreniminin özellikleri üzerine oluşturulmaya çalışılan oldukça ayrıntılı bir kavramdır. Knowles humanistik klinik psikolojiyi kullanarak kişilik modifikasyonu ve bilimsel

müfredat gibi çok önemli etkileri bulunan öğeleri modeline eklemiştir. Bir başka deyişle psikologların kullandığı önemli ve birbirinden farklı iki ayrı geleneğin (hümanistik ve davranışçı) fikirlerinden erişkin eğitimi için faydalanmıştır.

Kendi Kendine Öğrenme

Knowles kendi kendine öğrenmeyi, 'bireylerin inisiyatifi ele alarak diğerlerinin yardımı olmadan kendi öğrenim gereksinimlerini tanımlayıp, öğrenme hedeflerini saptamaları, öğrenme için insan ve materyal ihtiyaçlarını belirleyip, uygun öğrenme stratejilerini uygulayarak sonuçları değerlendirebilmeleri' olarak tarif etmiştir. Kendi öğrenme inisiyatiflerini ele alan insanların, birilerinin kendilerine bir şeyler öğretmesini bekleyenlerden çok daha iyi öğrendiğinin inandırıcı kanıtları olduğunu belirtmiştir. Bu tip bir eğitimde motivasyonun arttığını da gözlemlemiştir. Bu kavramın normal fizyolojik gelişimimizin doğal bir yanı ile uyduğuna inanıyordu. Knowles, olgunlaşmanın kendi hayatlarımız üzerindeki sorumluluğu alabilme yetisinin bir sonucu olduğunu ve kişilerin bu süreçte daha çok kendi eğitimlerinin sorumluluğunu üstlenmeleri gerektiğini iddia ediyordu. Bu kişisel inisiyatifin bazı durumlarda öğrencilere ağır sorumluluk yüklemekte olduğunu, buna hazır olmayanlarda ve eğitmenlerinde oluşan anksiyete ve hüsrana başarısızlığa neden olabileceğini ifade etmiştir. Bu nedenle Knowles kendi kendine öğrenimi modelleştirerek eğitimciler ve öğrenciler tarafından uygulanması fikrini öne sürdü. Bu düşüncelerini ve yarattığı modelleri kitapları ve kursları ile yaygınlaştırdı. Bu modele göre ilk aşamada kişi öğrenme ihtiyaçlarını belirler ve formüle eder. Daha sonra bu amaç için gerekli insan ve materyal kaynaklarını saptamalıdır. Uygun öğrenme stratejilerinin seçilmesi ve bunların uygulanması bir sonraki basamaktır. Son olarak sonuçlar değerlendirilmelidir.

Aşağıda Malcolm Knowles'un eğitimle ilgili düşüncelerini yansıttığı 'Bir Düş: Yaşam Boyu Öğrenim' başlıklı yazısını sunuyoruz;

'Bu uzun zamandır hayalini kurduğum bir şey-tüm topluluklarda yaşam boyu öğrenme merkezleri. Bunu bir kez daha düşledim. Yatak odamın duvarında asılı olan takvim 1 Ocak 2001 tarihini göstermekteydi ve bu düş beni Amerika Birleşik Devletleri'nde bir yerde hissettirdi (sonraki hayallerim beni tüm dünya üzerindeki köy ve şehirlere götürdü). Kapısında "Ana Cadde Yaşam Boyu Öğrenme Merkezi" yazan merkeze her yaşta insanın girip çıktığını gördüm. Bu bana çarşının değişik yerlerinde belki de herkesin yürüyerek ulaşabileceği benzer merkezler olabileceğini düşündürdü. Dört yaşında bir oğlan, on dört yaşında bir kız, otuzlarında anne ve baba ve altmışlarının sonlarında bir büyükanneden oluşan bir aileye katılıp, onlarla beraber binaya girdim. Gelen herkesi, üzerinde "Öğrenme Yetenekleri Değerlendirme Laboratuvarı" yazan binanın farklı bir kanadındaki küçük bir ofise yönlendiren bir resepsiyonist tarafından karşılandık. Ben dört yaşındaki oğlana (görünmez olarak) eşlik etmeyi tercih ettim. O, küçük ofise girdiğinde hoş genç bir hanım onu yanına oturttu ve bu görüşmenin amacının merkez ekibinin yardımı ile kendi öğreniminin sorumluluğunu alabilmesi için ona yardım etmek olduğunu açıkladı. Bu hanım, çocuğun kendi öğrenme projelerini planlama ve sürdürebilme konusundaki yeteneklerini belirlemek üzere tasarlanmış birkaç egzersizi uyguladıktan sonra çocuğa sekiz yeteneğinin düzeyini gösteren bir "Öğrenme Yetenekleri Profili" formu verdi. Çocuğu tüm boyutlarda dört yaşındaki biri için yeterli düzeye ulaşmış olduğu için kutladı ve koridorun sonunda "eğitim tanımlayıcısı" olarak görev yapan bir başka yardımcıya yönlendirdi. Eğitim tanımlayıcısını beklerken ailenin diğer üyeleriyle birlikte nasıl bir deneyim yaşadıklarını öğrenme fırsatı buldum ve her birinin bir iki öğrenme yeteneğinde

zayıflık gösterdiğini ve evde bu konularda çalışmak üzere düzeltici egzersizleri aldığını öğrendim. Onlara aşağıdaki öğrenme yetenekleri envanteri verilmişti.

Kendi kendine öğrenme yetenekleri

- 1- Merak geliştirebilme ve sürekli merak duyuyor olma yeteneği. Belki de bu yeteneğin diğer bir tanımı “değişik düşünceleri birleştirebilme yeteneği” olmalı
- 2- Birinin kendini objektif algılayabilmesi ve performansı ile ilgili geri bildirimini savunmaya geçmeden kabul edebilme yeteneği,
- 3- Yaşam rollerini gerçekleştirmek için gerekli yeterlilik modelleri ışığında, öğrenme ihtiyaçlarını tanımlayabilme yeteneği.
- 4- Performans sonuçlarını tanımlayacak şekilde öğrenme hedeflerini formüle edebilme yeteneği,
- 5- Çeşitli öğrenme hedeflerini başarmak için insan, araç ve deneysel kaynakları belirleyebilme yeteneği.
- 6- Uygun öğrenme kaynaklarını etkin olarak kullanmak için strateji planlayabilme yeteneği.
- 7- Bir öğrenme planını sistematik ve ardışık olarak devam ettirebilme yeteneği. Bu yetenek değişik düşünceleri birleştirebilme yeteneğinin başlangıcını oluşturmaktadır.
- 8- Öğrenme hedeflerinde ustalaşmanın kanıtlarını toplayabilme ve bunu performans yoluyla değerli kılma yeteneği

Eğitim tanımlayıcısı diğer bir hanım, bizim dört yaşındaki oğlunu hoşça karşılayarak beş yaşına geldiği zaman neleri yapabilmek istediği konusunda sorular sormaya başladı. Masanın üstünde olan “yaşam rollerini gerçekleştirmek için yeterlilikler listesi” kılavuzluğunda sorularını yönelttiğini fark ettim. Bu hanım çocukla konuştuğunda çocuğun bazı konularda, örneğin ”okula hazır olma”, “diğer çocuklarla daha iyi olabilmek” ve “biraz daha fazla eğlenebilme” konularında istekli olduğu daha netleşti. Sonra bu hanım çocuğun bilgisini ve yeteneğini geliştirip; öğrenci, arkadaş ve boş zaman kullanıcısı rollerindeki yeteneğini ölçen birkaç basit egzersiz uyguladı. Bu formun üzerine egzersizlerin sonuçlarını not ederek çocuğu bir başka yardımcıya bir “*eğitim planlayıcısı danışmanına*” binanın diğer kanadına yönlendirdi. Ara salonda beklerken ailenin diğer üyelerini kontrol edebilme şansım oldu. On dört yaşındaki kızın, öğrenci rolü için arkadaşlık, yurttaşlık, aile üyeliği gibi bazı konulara ilişkin yeteneklerde başarı sağladığı ortaya çıkmıştı ve bu konularda daha da çalışmak istiyordu. Anne daha çok aile üyesi rolü, işçi ve boş zaman kullanıcısı rollerindeki yeterliliği ile ilgilenirken, baba işçi ve boş zaman kullanıcısı, büyükanne ise öğrenci ve boş zaman kullanıcısı rolünde yoğunlaşmak istiyordu (piyano çalmaya başlamayı arzu ediyordu).

Emekli bir öğretmen izlenimi veren eğitim danışmanının ofisine giden dört yaşındaki oğluna eşlik ettim. Bu bey çocukla yaptığı ufak bir konuşmadan sonra öğrenme yetenekleri değerlendiricisi ve eğitim tanımlayıcısının doldurduğu formları inceledi. Daha sonra beraberce tartışarak çocuğun başlamak istediği öğrenme projesinin “okula hazır olabilmek” olduğu konusunda anlaşılabilir ve ilk hedef olarak “okulun neye benzediğini öğrenme”yi belirlediler. Danışman masasından bir öğrenme planı çıkardı ve bu formu beraber doldurmaya başladılar. Form beş sütundan oluşuyordu. İlk sütunun başlığı “Ne Öğreneceksiniz?” idi (öğrenme hedefleri). Buraya “Okulun neye benzediğini bulmak” yazdılar. İkinci sütunun başlığı “Bunu Nasıl Öğreneceksiniz?” idi. (kaynaklar ve stratejiler) ve bu sütunun altına da “üç ilk sınıf öğrencisi ve üç anaokulu öğrencisi ile konuşma”, ayrıca “Bayan Smith’in ilkököl birinci sınıfını iki gün için ziyaret etme” (bunu danışman ayarlayacaktı), “Kız kardeşimin bana (Johnny okula başlıyor) adlı kitabı okumasını sağlamayı başarma” (danışman çocuğa bu kitabın bir kopyasını verdi) şıklarını alt alta yazdılar. Üçüncü

sütunda hedef gün yazıyordu. Bunu yılbaşı olarak belirlediler. Dördüncü sütunun başlığı “Başarının Kanıtı” idi ve altındaki bölüme “Kız kardeşime, anneme, babama ve büyükanneme sözel bir rapor vereceğim (anlatacağım)” yazılmıştı. Beşinci sütunda “Kanıtın Değerlendirilmesi” yer alıyordu ve buranın altındaki notta ise “Okulun neye benzediğinin resmini görebildiğime ikna olmalılar” yazıyordu. Danışman, çocuğa işbirliği için teşekkür etti ve üzerinde yılbaşından sonraki yeni öğrenme projesini görüşecekleri ziyaretin tarihinin yazılı olduğu bir kart verdi.

Ara salonda ailenin geri kalanı ile karşılaştım bana övünçle öğrenme planlarını gösterdiler. Kız kardeşin planı, onun kişiler arası ilişki yeteneklerini güçlendirme üzerineydi ve Genç Kadınlar Hristiyan Birliğinde (Young Women’s Christian Associations YWCA) üç aylık ergen yaş grubunda insan ilişkileri eğitim grubuna kaydedilmişti. Anne için hazırlanan plan, bölgesel bir kolejde, kariyer planlama çalıştayında düzenlenen bir iş planlama kursuna katılmaktı. Babanın planı ise ilk hedefi olan bilgisayar programcılığında bilgi ve becerisini artırmaktı ve bu amaçla yöresel bilgisayar ağı oluşturan bir grubun üyesi olarak gönüllü çalışan bir öğretici ile bağlantı kuracaktı. Tabii ki büyükanne de bölge konservatuarında yeni başlayanlar için piyano sınıfına dahil edilmişti.

Bu düştün uyandıgım zaman, kişisel düş-sunucumun zarafeti ile gelecekteki bir toplum için eğitimin değişken bir modelinin yalın bir görüntüsü ile onurlandırıldığımı fark ettim, bütün girişlerini basit bir organizasyon prensibine dayandırarak gerçekten yaşam boyunca öğrenmeye devam eden bir öğrenme kaynakları toplumu kavramı. Zihnimin düş görmesine izin verdikçe her bireyi, organizasyonu ve kurumu öğrenim için bir kaynak olarak düzenlenmiş bir toplum gözümün önünde canlandı. Bu kaynak sisteminin değişik sınıflardaki bireyler, organizasyonlar ve kurumların işbirliği ve eşgüdümü ile düzenlendiğini izledim. Fakat tüm bu sistemin kalbinde -işlerin yürümesini sağlayan- toplumsal öğrenme merkezlerinin oluşturduğu ağ vardı. Bunlar toplumdaki tüm öğrenme kaynakları ile ilgili bilginin tutulduğu depolardı. (elektronik bilgi bankaları). Bunlar uzmanlaşmış öğrenme yetenekleri düzenleyicileri, eğitim tanımlayıcıları, eğitimi planlayan danışmanları ve yardımcı görevlileri barındırıp toplumdaki her yaştaki tüm yurttaşlarla bağ kurarak bunlara etkili şekilde yaşam boyu öğrenim için gerekli öğrenme kaynakları olanaklarını ve desteğini sağlıyorlardı.

Bu uzun süredir gördüğüm düş, ülkemizin ve diğer ülkelerin her bölgesinde açılacak çağdaş toplumsal öğrenme merkezleri ile gerçekleşecektir. Bunlar eğitimin yeni şekilleri ve toplumsal bir değişimin sonucu olarak ortaya çıkacaklardır. Bunlar kendileri de öğrenen sistemlerdir ve öğrenen bir topluma ayak uydurabilecek değişimleri sürdürebilecek kapasitededirler.

Kaynaklar

- 1) Smith, M, K (2002) 'Malcolm Knowles, informal adult education, self-direction and andragogy', the encyclopedia of informal education, www.infred.org/thinkers/et-knowl.htm. Last updated January 30, 2005
- 2) David K M. ABC of Learning and teaching medicine. Applying educational theory in practice. *BMJ*, 2003;213-216
- 3) Hotto D, K. (2004) Malcolm Knowles and andragogy. *Adult/Continuing. Education Blog: Adult Learning Theorist*. <http://adulthood.about.com/cs/adultlearningthe/a/knowles.htm>. Last updated January 13, 2004
- 4) Misch D, A. Andragogy and medical education: Are medical students internally motivated to learn? *Adv. Health Sci Educ. Theory Prac*, 2002; 7(2):153-160
- 5) Norman G, R. The adult learner: A mythical species. *Acad Med*, 1999;74:886-889
- 6) Calson R. (1989) Malcolm Knowles: Apostle of Andragogy. <http://www.nl.edu/academics/cas/ace/resources/malcolmknowles.cfm> Last updated: September 22, 2003
- Schugurensky D. (2002). History of education. Selected moments in 20th century. the history. 1970, Malcolm Knowles publishes *The Modern Practice of Adult Education: Andragogy versus. Pedagogy*. http://fcis.oise.utoronto.ca/~daniel_schugurensky/assignment1/1970knowles.html Last updated : April 29, 2001
- 7) Shysh A J. Adult learning principles: You can teach an old dog new tricks. *Can J Anesth*. 200; 47:837-842
- 8) Cooper S. (2005). Andragogy. Malcolm Knowles. <http://www.konnections.net/lifecircles/knowles.htm>
- 9) Fidishun D. (2004) Andragogy and Technology. Integrating adult learning theory. As we teach with technology. <http://www.etc.net/tech/adultlearning/Andragogy and Technology.pdf>
- 10) Tight M. *Critical Perspectives on Management Learning: A view from adult continuing/lifelong education*. *management Learning* 2000; 31:103-119
- 11) Clair R (2002): *Andragogy revisited: theory for the 21st century?* <http://www.cete.org/acve/docs/mr00034.pdf>
- 12) Knowles M. *Lifelong learning: A dream. Perspectives on the future*. http://www.newhorizons.org/future/Creating_the_Future/crfut_knowles.html.